

Fakta om friskolor

Allmänt om friskolor

- Fristående skolor är riksrekryterande och finansieras genom kommunala bidrag från elevernas hemkommuner. Fristående skolor får inte ta ut elevavgifter, anmälnings-, kö- eller registreringsavgifter. För att bedriva en fristående skola måste ägaren ha tillstånd av Skolinspektionen.
- Fristående skolor finns på grund- och gymnasienivå. Det finns också fristående särskolor.
- Det finns totalt 3386 fristående skolor i Sverige. 635 grundskolor, 359 gymnasieskolor och 2 392 förskolor (2007/2008).¹
- Totalt går 152 000 elever i friskolor. Det motsvarar cirka 10 procent av det totala antalet elever, som är cirka 1,5 miljoner. Uppdelat på grundskola och gymnasieskola är det 84 000 elever i grundskolan² (ca 9 procent av alla elever) och 68 000 elever i gymnasieskolan (ca 17 procent av alla elever) (2007/2008).³
- 17 procent av landets förskolebarn, 9 procent av landets grundskoleelever och 17 procent av landets gymnasieelever går i fristående skolor (2007/2008).⁴
- De fristående skolorna på grund- och gymnasienivå sysselsätter 14 500 lärare i Sverige.
- Fristående skolor har bättre utbildningsresultat än de kommunala skolorna.
  - För läsåret 2006/2007 var det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i årskurs 9 i fristående grundskolor 226 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet för eleverna åk 9 i kommunala grundskolor var 206 poäng.⁵
  - Betygspoängen för elever i fristående gymnasieskolor var i genomsnitt 14,3 läsåret 2006/07. Den genomsnittliga betygspoängen för eleverna i kommunala gymnasieskolor var 14,0.⁶
- De fristående skolorna är oftast mycket små. Cirka 40 procent av de fristående grundskolorna har färre än 50 elever.⁷
- Det främsta skälet till att föräldrar och elever väljer en fristående skola är att den har en speciell pedagogik. Skälet till att man däremot väljer en kommunal skola är att det är den skola som ligger närmast hemmet.⁸

Grundskola

- Antalet fristående grundskolor har mer än fördubblats på 12 år. Från att ha varit 238 skolor 1995/96 finns det idag 635 fria grundskolor (2007/2008).⁹
- Det finns fristående grundskolor i 180 av Sveriges 290 kommuner. 10,2 procent av de fria grundskolorna har konfessionell inriktning.¹⁰
- Knappt 14 procent av de fristående grundskolorna finns i Stockholms kommun. Drygt 58 procent av eleverna i fristående grundskolor bor i något av de tre storstadslänen.¹¹
- Antalet elever i fristående grundskolor har ökat från 20 000 elever 1995/96 till 86 000 elever 2007/08.¹²
- 8500 lärare jobbar idag i fristående grundskolor (2007)¹³.
- Andelen lärare, omräknat till heltidstjänster, per 100 elever är 7,6 för fristående grundskolor respektive 8,4 för kommunala grundskolor. Andelen lärare, omräknat till heltidstjänster, med pedagogisk högskoleexamen är 66,9 procent för fristående grundskolor och 86,6 procent för kommunala grundskolor.¹⁴
- Knappt 20 procent av Stockholms grundskoleelever går på en friskola. Det finns idag 97 friskolor i Stockholms kommun som tar emot elever från förskoleklass upp till nian (2008).¹⁵
- Skolverket har tagit emot 41 ansökningar om nyetableringar av fristående grundskolor i Stockholm (2008).¹⁶
- Skolverket räknar med att antalet grundskoleelever i Sverige minskar med 6 procent till år 2012¹⁷.

Gymnasiet

- 1995/96 hade 38 kommuner fristående gymnasieskolor. Motsvarande siffror för läsåret 2000/01 var 57 kommuner. Idag finns det fria gymnasier i 99 kommuner, det vill säga i 34 procent av Sveriges kommuner (2007/08).¹⁸
- Drygt 27 procent av skolorna ligger i Stockholm, Malmö eller Göteborgs kommun.¹⁹
- Knappt 57 procent av gymnasieskolorna (203 stycken) ligger i Stockholms, Skånes eller Västra Götalands län.
- Mellan läsåren 2003/04 och 2007/08 ökade antalet elever i fristående skolor med 56 000. De fristående gymnasieskolorna ökade sitt elevantal med 33 000 elever. Mest ökade elevökningen i de specialutformade programmen, 15 000 elever.²⁰
- Antal lärare omräknat till heltidstjänster per 100 elever är 6,7 för fristående gymnasieskolor och 8,4 för kommunala gymnasieskolor (2007/08).²¹
- Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen är något lägre för friskolor än för kommunala gymnasieskolor, 53,4 procent respektive 77,8 procent.²²

- Drygt 30 procent av Stockholms gymnasieelever går på en friskola. I Stockholms kommun finns det just nu 60 friskolor på gymnasienivå. ²³
- Skolverket har fått in ansökningar om att få starta 42 nya gymnasiefriskolor i kommunen och ytterligare 28 nya friskolor på gymnasienivå i Stockholms län (2008). ²⁴
- I gymnasieskolan finns 37 500 tjänstgörande lärare, med en genomsnittlig tjänstgöringsgrad på 84 procent. Omräknat till heltidstjänster är det 31 600 lärare. Allt fler undervisar i fristående skolor. 16 procent – cirka 6 000 lärare – jobbar idag i fristående gymnasieskolor (2007). ^{25, 26}
- Fram till år 2016 räknar Skolverket med att antalet gymnasieelever i landet minskar med 25 procent. ²⁷

Inriktning på de fristående skolorna

- Allmän inriktning - 83 procent. (Varav speciell pedagogik 28 procent.) ²⁸
- Konfessionell - 10 procent. (Kristen, muslimsk, judisk.) ²⁹
- Waldorf - 6 procent ³⁰

Huvudmannafom

- Andelen aktiebolag ökar, speciellt när det gäller fristående gymnasieskolor. Bland de största finns John Bauer, Kunskapsskolan, Pysslingen, Infokomp och Baggium (april 2008). ³¹

Aktiebolag	64 %
Ideell förening	11 %
Ekonomisk förening	11 %
Stiftelse	11 %
Enskild firma	2 %
Handelsbolag	1 %
Övriga	1 %

- En tredjedel av alla fristående grundskolor finns i Stockholms län. Störst andel friskolor i grundskolan har: ³²
Täby - 33 procent
Älvkarleby - 25 procent
Solna - 21 procent
- Störst andel friskolor i gymnasieskolan har: ³³
Vaxholm - 54 procent
Täby - 52 procent
Solna - 48 procent

- Under 1990-talets början var det vanligt att fristående gymnasieskolor hade en tydlig pedagogisk eller konfessionell inriktning. Av de knappt 10 000 elever som gick i fristående gymnasieskolor läsåret 1992/93 gick 1 900 elever (19 procent) i en skola med kristen inriktning och 2 800 (28 procent) i en Waldorfskola. Bara 1 800 elever gick i en fristående gymnasieskola med allmän inriktning.

Lsåret 2006/07 hade majoriteten av de fristående gymnasieskolorna allmän inriktning. Närmare 79 000 elever gick i fristående gymnasieskolor och av dessa gick 67 000 elever (85 procent) i en friskola med allmän inriktning. Antalet barn som går i en skola med konfessionell inriktning är 7 000 och antalet som går i en Waldorfskola är 4 600. Det är alltså de vanliga friskolorna som ökat allra mest.³⁴

- De åtta största huvudmännen baserat på antal godkända friskolor 2006.

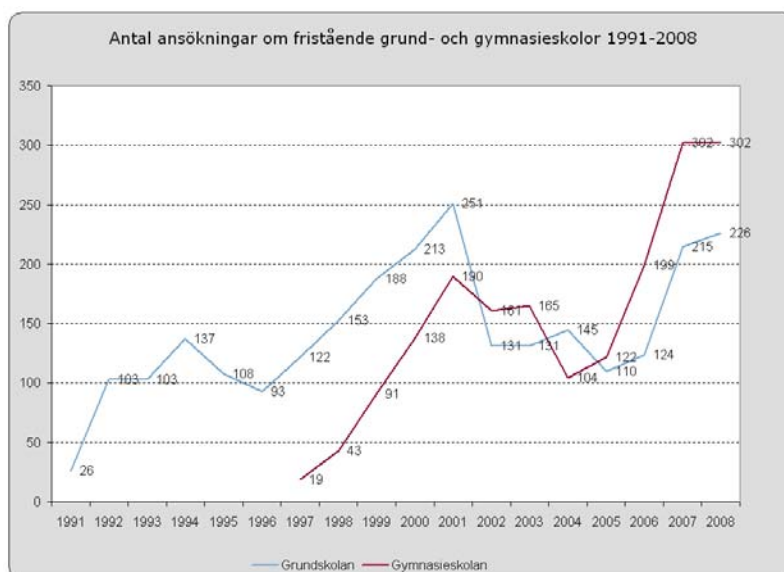
Tabell 5.1 De åtta största huvudmännen baserat på antal godkända friskolor 2006

Huvudman	Antal skolor totalt	Därav grundskolor	Antal elever totalt	Därav elever i grundskolor
Kunskapsskolan i Sverige AB	30	21	6134	5420
Baggium AB	24	3	568	13
Pysslingen Förskolor och Skolor AB	17	17	1462	1462
Ultra Education AB	14	6	2581	925
Rösjötorp Utbildning AB	13	13	2262	2262
Törnskogens Utbildning AB	13	12	3200	2373
Internationella Engelska Skolan i Sverige AB	10	9	2298	2057
Nordens Teknikerinstitut AB	10	-	1859	-
Totalt	131	81	20364	14512

Källa: Skolverket.

Hur många ansöker?

- Diagrammet visar utvecklingen av antalet ansökningar om att starta en fristående skola mellan 1991 - 2008. År 2008 fick Skolverket in 226 ansökningar om att starta grundskolor och 302 ansökningar för att starta gymnasieskolor.³⁵

Effekter av friskolor

- Friskolor gynnar kvaliteten i hela skolan. Det ger rapporten "Friskolorna och framtiden – segregation, kostnader och effektivitet" (2007) från Institutet för Framtidsstudier vid handen. Det finns inte heller ett tydligt samband mellan ökade elevkostnader och fler friskolor.³⁶
- Rapporten pekar på att det inte finns något stöd för påståendet att friskolor utarmar den kommunala skolan. Tvärtom visar resultaten att fler friskolor ger positiva kvalitetseffekter på den kommunala skolan.³⁷
- Rapporten når slutsatsen att boendesegregation är av betydligt större vikt än valfrihet inom skolan när det kommer till skolsegregation. Dock finns det tecken på att vissa typer av friskolor har en segregeringseffekt, men förhållandet friskolor och skolsegregation är komplext.³⁸
- Även Skolverkets studie "Att mäta skolors relativa effektivitet" (2005) pekar på att skolor (oavsett huvudman) som ligger i kommuner med en hög andel elever i fristående grundskolor har en högre relativ effektivitet, dvs. att även kommunala skolor blir bättre med en högre andel konkurrens.
- Svenskt Näringslivs rapport "Friskolorna är bäst i klassen" (2006) visar att föräldrarna till barn i friskolorna är mycket mer positiva till sina barns skola än föräldrar till barn i de kommunala skolorna. Föräldrarna ger friskolorna högre betyg i alla avseenden.³⁹
- Nio av tio föräldrar med barn i friskola nöjda med barnets skola, jämfört med sex av tio föräldrar i kommunal skola.
- Föräldrarna till barn i friskolor anser i mycket hög utsträckning att deras barn har engagerade lärare. 88 procent av friskoleföräldrarna, jämfört med 65 procent av föräldrarna till barn i de kommunala skolorna, anser det.
- Närmare 90 procent av föräldrarna till barn i friskolorna är mycket nöjda med den kunskap eleverna får. Motsvarande siffror för de kommunala skolorna är knappt 60 procent. En betydligt större andel av föräldrar till barn i friskolor jämfört med föräldrar till barn i kommunala skolor ger positiva omdömen när det gäller skolans förmåga att ta hand om såväl särskilt duktiga elever som elever med behov av särskilt stöd.⁴⁰

Rapporten visar också att eleverna i friskolorna ger sina lärare ett högre betyg än eleverna i de kommunala skolorna. Samma sak gäller arbetsmiljön i skolan. När det gäller själva utbildningen svarar eleverna mer likartat oberoende skolform.

- Skolpersonalen i friskolorna anser sig ha större möjligheter att bli mer kompetenta i sin yrkesroll. Detsamma gäller den egna planeringen.
- Det finns inga systematiska skillnader i elevkostnad mellan kommuner där det finns friskolor och kommuner där det inte finns det. I vissa kommuner har kostnaderna stigit, i andra har kostnaderna sjunkit. I storstadsregionerna handlar det under perioden 1995 - 2001 om en

genomsnittlig ökning med 154 kr per elev och år och i övriga kommuner om en sänkning med 64 kr. Att kostnadseffekten varierar mellan kommuner menar författaren sannolikt kan förklaras med hur skolpliktsavdraget tillämpas.⁴¹

- Tabellsammanfattning av resultat från studier av friskolan:⁴²

Tabell 5.3 Sammanställning av svenska studier om hur fristående skolor påverkar den kommunala skolan vad gäller elevprestationer

Författare	Rapport	Resultat
Sandström, Mikael, Bergström, Fredrik (2005)	School Vouchers in Practise. Competition Will Not Hurt You	Konkurrens från fristående skolor har lett till att kommunala skolor blivit bättre på att utnyttja sina resurser och därigenom lyckats höja undervisningskvaliteten.
Waldo, Staffan (2002)	Efficiency in Public Education	Konkurrens från fristående skolor har en positiv inverkan på utbildningseffektiviteten i offentliga skolor.
Ahlin, Åsa (2003)	Does School Competition Matter?	Ökad konkurrens mellan skolor har statistiskt signifikanta positiva effekter på elevers grundskoleresultat i matematik, däremot kan inga signifikanta effekter påvisas i svenska och engelska. Elever med invandrabakgrund och med särskilda behov tenderar att gynnas mer av konkurrens mellan skolor än andra elever.
Waldo, Staffan (2006)	Competition and Public School Efficiency in Sweden	Statistiskt signifikanta resultat kan inte påvisas för att andelen elever som går i fristående skolor påverkar de offentliga skolornas resultat.

- I rapporten "Utbildning som bransch – en analys av grundskolan" pekar HUI på att utbildningssektorn har en problematik när det kommer till kostnaderna för sin verksamhet på grund av den demografiska strukturen i landet. Barnkullarna varierar i storlek, vissa perioder är det hög belastning på utbildningssystemet medan behovet kan sjunka drastiskt något år senare. Ytterligare en faktor som grund- och gymnasieskolorna måste ta med i sina beräkningar är mängden fristående skolor. Sedan friskolereformen i början av 1990-talet får elever och deras föräldrar välja skola, vilket gör att det är svårare att beräkna elevkullarnas storlek i förväg. Lösningen på problemet är att ha ett utbildningssystem som är utformat på ett flexibelt sätt så att det kan anpassas till befolkningsstruktur och utbildningsefterfrågan.⁴³

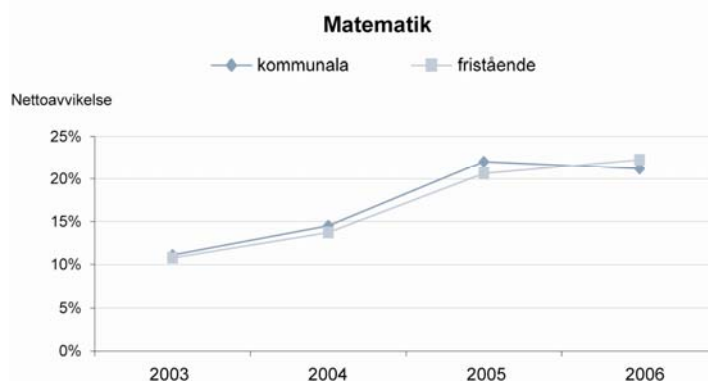
Ingen betygsinflation

Statistik över svenska grundskoleelevers resultat visar att elever i fristående grundskolor har högre betyg och att en större andel av dem är behöriga till gymnasieskolan jämfört med personer som gått i kommunala grundskolor. Är friskolorna då mer generösa med betygen än kommunala skolor? När radioprogrammet Kaliber 2007 undersökte betygen fann de att fristående skolor sätter högre slutbetyg på sina elever än vad eleverna presterar på det nationella provet⁴⁴.

Men när Skolverket undersöker betygssättningen i rapporten "Provbetyg – slutbetyg – likvärdig bedömning" 2007 visar det sig att inget tyder på att konkurrensutsatta skolor eller fristående skolor generellt sett sätter högre betyg. Kaliber tittade bara på de 10 procent av skolorna som avvek mest, vilket påverkade resultatet. Skolverket studerade alla skolor, och visade att variationen i betygssättning finns överallt. Elever i fristående skolor är relativt sett få och eftersom brister i likvärdigheten inte har förändrats över tid är det inte en rimlig förklaring att fristående skolor i högre utsträckning än andra skolor skulle ha bidragit till sämre likvärdighet. Skolverket konstaterar:

- Inga skillnader i något ämne mellan kommunala och fristående skolor utifrån en enkel analys (gäller både 2005 och 2006).
- Inga skillnader i något ämne utifrån en flernivåanalys där hänsyn tagits till en del bakgrundsfaktorer (gäller både 2005 och 2006).
- Det finns en stor variation i nettoavvikelse bland fristående skolor, liksom bland kommunala skolor.⁴⁵

Nettoavvikelse mellan slutbetyg och provbetyg efter typ av huvudman

- Skolverket menar att den stora variationen mellan skolors skillnader i slutbetyg i förhållande till de nationella proven kan bero på att vissa skolor sätter in stödinsatser för elever som inte klarar de nationella proven,. Därmed skulle en elev kunna få godkänt i slutbetyget utan att ha presterat lika gott på det nationella provet⁴⁶.

Betygsutveckling

För elever vid fristående skolor har den genomsnittliga betygspoängen minskat flera år i rad. Våren 2004 var betygspoängen 15,1 och våren 2007 var poängen 14,3. Men elever från fristående skolor har fortfarande en något högre genomsnittlig betygspoäng än elever från kommunala skolor. Den genomsnittliga betygspoängen för elever på ett nationellt program vid en kommunal skola har inte förändrats de senaste två åren och var 14,0 våren 2007⁴⁷.

Tabell 5.2 Grundskoleresultat i kommunala och fristående skolor

Huvudman	Genomsnittligt meritvärde i åk 9			Andel elever (%) som ej uppnått målen		Andel elever som är behöriga till gymnasieskolan	Övergångsfrekvens till gymnasieskolan (%)	
	Samtliga elever	Flickor	Pojkar	i ett ämne	i ett, flera eller alla ämnen		exkl. ind. program	inkl. ind. program
Samtliga huvudmän	206,8	218,3	195,7	8,6	24,0	89,5	89	98
Kommunala skolor	205,3	216,9	194,3	8,6	24,3	89,2	89	98
Fristående skolor tot.	225,2	234,8	214,7	9,1	20,3	93,6	92	97
Allmän inriktning	224,6	234,5	214,3	9,8	20,0	94,4	92	97
Speciell pedagogik	230,5	239,4	219,9	7,7	16,3	94,2	92	97
Konfessionell	220,4	225,6	214,8	10,4	22,7	92,1	91	98
Språklig/etnisk	233,2	238,2	227,3	7,9	21,5	93,8	93	97
Speciell ämnesprofil	236,1	248,9	221,1	8,0	13,6	96,7	97	99

Källa: Skolverket.

Friskolor och elever med funktionshinder

Kritik har förekommit mot tillgängligheten i friskolorna för elever med funktionsnedsättningar. Ett antal uppringda skolor har i ett första telefonsamtal sagt nej till att ta emot en elev med ett angivet funktionshinder⁴⁸.

Friskolan är öppen för alla sökande. Gäller det en elev som har behov av särskilt stöd ska en utredning ske. För elever i behov av särskilt stöd ska kommunen ge bidrag till friskolan på samma grunder som man ger stöd till eleverna i den egna hemkommunens skolor. Kommunen har som huvudregel inte rätt att neka extra bidrag för särskilt stöd och måste göra en individuell bedömning av elevens behov.

Det finns dock ett undantag i skollagen. I vissa fall kan en kommun neka att betala en fristående skola bidrag för särskilt stöd om det skulle innebära organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Argumentet bakom regeln är att det är orimligt att kommunen ska bekosta specialutrustning av alla skolor om man istället kan samla elever med liknande behov som kan utnyttja samma investeringar till en och samma (kommunala) skola.

För att kunna ta ställning till vilka resurser som krävs måste den fristående skolan göra en utredning av elevens behov och kontakta kommunen för att höra om kommunen är villig att ge bidrag för de extra stödåtgärderna. Om kommunen skulle neka att betala bidrag kan en friskola använda undantagsregeln och tacka nej till att ta emot en elev med omfattande stödbehov.

Friskolans möjlighet att säga nej till att ta emot en elev med ett omfattande stödbehov är således beroende av om kommunen väljer att inte betala bidrag för de resurser som krävs. Kommunens beslut att neka bidrag kan överklagas genom laglighetsprövning av till exempel föräldrarna.⁴⁹

Källor

- ¹ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ² Statistik från Skolverket, se [länk](#).
- ³ Statistik från Skolverket, se [länk](#).
- ⁴ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ⁵ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ⁶ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ⁷ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ⁸ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ⁹ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen., se [länk](#).
- ¹⁰ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen., se [länk](#).
- ¹¹ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen., se [länk](#).
- ¹² Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ¹³ Skolverkets databas Artisan, se [länk](#).
- ¹⁴ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ¹⁵ Artikel i SvD, se [länk](#).
- ¹⁶ Artikel i SvD, se [länk](#).
- ¹⁷ Artikel i SvD, se [länk](#).
- ¹⁸ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ¹⁹ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ²⁰ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ²¹ Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ²² Statistik från SCB som sammanställts av Skolinspektionen, se [länk](#).
- ²³ Artikel i SvD, se [länk](#).
- ²⁴ Artikel i SvD, se [länk](#).

- ²⁵ SCB – på tal om utbildning 2008, se [länk](#).
- ²⁶ Skolverket, personal på kommunnivå gymn. och friskola, se [länk](#).
- ²⁷ Artikel i SvD, se [länk](#).
- ²⁸ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ²⁹ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ³⁰ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ³¹ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ³² Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ³³ Statistik från SCB som sammanställts av Friskolornas riksförbund, se [länk](#).
- ³⁴ Från studien: Utbildnings som bransch – en analys av grundskolan. Prochazka, Nora och Bergström, Fredrik. Handelns Utredningsinstitut, Stockholm (sida 37), se [länk](#).
- ³⁵ Skolverket, se [länk](#).

-
- ³⁶ Resultat från studien: Friskolorna och framtiden – segregation, kostnader och effektivitet (2007). Lindbom m fl, Institutet för framtidsstudier, Stockholm.
Sammanställt av Friskolornas Riksförbund, se [länk](#).
- ³⁷ Resultat från studien: Friskolorna och framtiden – segregation, kostnader och effektivitet (2007). Lindbom m fl, Institutet för framtidsstudier, Stockholm.
Sammanställt av Friskolornas Riksförbund, se [länk](#).
- ³⁸ Resultat från studien: Friskolorna och framtiden – segregation, kostnader och effektivitet (2007). Lindbom m fl, Institutet för framtidsstudier, Stockholm.
Sammanställt av Friskolornas Riksförbund, se [länk](#).
- ³⁹ Resultat från studien: Friskolorna är bäst i klassen (2006). Laurent, Birgitta, Svenskt Näringsliv, Stockholm, se [länk](#).
- ⁴⁰ Resultat från studien: Friskolorna är bäst i klassen (2006). Laurent, Birgitta, Svenskt Näringsliv, Stockholm, se [länk](#).
- ⁴¹ Resultat från studien: Friskolorna och framtiden – segregation, kostnader och effektivitet (2007). Lindbom m fl, Institutet för framtidsstudier, Stockholm.
Sammanställt av Friskolornas Riksförbund, se [länk](#).
- ⁴² Från studien: Utbildnings som bransch – en analys av grundskolan. Prochazka, Nora och Bergström, Fredrik. Handelns Utredningsinstitut, Stockholm (sida 44), se [länk](#).
- ⁴³ Från studien: Utbildnings som bransch – en analys av grundskolan. Prochazka, Nora och Bergström, Fredrik. Handelns Utredningsinstitut, Stockholm (2007, sida 16), se [länk](#).
- ⁴⁴ Artikel och data från radioprogrammet Kaliber om betygslikvärdighet (2007), se [länk](#).
- ⁴⁵ Skolverket om likvärdighet, ppt vid presskonferens, se [länk](#).
- ⁴⁶ Skolverkets rapport kring likvärdighet i betyg (2007), se [länk](#).
- ⁴⁷ Skolverkets rapport: Betyg och studieresultat i gymnasieskolan 2006/2007, se [länk](#).
- ⁴⁸ Skolfront och Barnministeriets undersökning kring friskolor och funktionshinder, se [länk](#).
- ⁴⁹ Artikel Friskolornas Riksförbund, se [länk](#).